

COMPARATIVE ANALYSIS OF DYNAMICS
OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT INDICATORS
OF CHERKASY OBLAST AND NEIGHBORING REGIONS
IN 2019–2021*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОКАЗНИКІВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА СУСІДНІХ РЕГІОНІВ
ПРОТЯГОМ 2019–2021 РОКІВ

Mykhailo Kryvoruchko¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-297-5-6>

Abstract. The COVID-19 pandemic caused dramatic changes in the world economy, including economy of Ukraine. The aftermath of coronavirus crisis had a significant impact not only on Ukrainian economy as a whole, but also on its regional development. Dysfunction of economic development due to coronavirus crisis has been defined as viral dysfunction which implies disorder of relatively stable economic relations that had been built in the past. The above-mentioned determines *importance and relevance of research* on the viral dysfunction impact on Ukrainian economy on national and regional levels, which is the object of study of the research work held by Cherkasy State Business College (Ukraine), titled "The impact and consequences of viral dysfunction on the institutional and socio-economic development of the region (on the example of Cherkasy region)" (state registration number 0121U110851). Within the research work there has been prepared section of collective monograph, which *purpose is* to provide comparative analysis of dynamics of socio-economic development indicators of Cherkasy oblast and neighboring regions in 2019–2021.

* Розділ колективної монографії підготовлено в рамках виконання науково-дослідної роботи «Вплив та наслідки вірусної дисфункції на інституційний та соціально-економічний розвиток регіону (на прикладі Черкаської області)» (державний реєстраційний номер 0121U110851)

¹ Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Accounting and Finance,
Cherkasy State Business College, Ukraine

The 2019–2021 years have been selected as an analyzed period in order to study dynamics of relevant indicators in pre-pandemic and pandemic period. *The research methodology* implies usage of wide range of socio-economic indicators that allows to cover different dimensions of regional development, such as gross regional product (GRP), available income per capita, salary per employee, net profit/net loss of the enterprises, informal employment, staff movement, average wages per worked hour, and wage fund. *The research methods* used in this work include statistical methods of correlation and dynamics analysis, monographic, tabular, systematization and generalization methods. *The research results* indicate the presence of high correlation between selected basic socio-economic indicators – GRP, net profit/net loss of the enterprises, available income per capita, and salary per employee in 2019. However, in 2020, net profit/net loss of the enterprises indicator did not demonstrate any significant correlation with other indicators. Selected regions' enterprises demonstrated different dynamics of their net financial results during 2019–2021: mostly Poltava and Kyiv regions demonstrated better dynamics than Vinnytsya, Kirovohrd, and Cherkasy regions. The same dynamics applies to income of residents – Poltava and Kyiv regions are among leaders in the level of available income per capita and salary per employee. Finance and insurance are the highest paid areas of economic activities while construction, retail and wholesale have the lowest wages in selected regions. The research outcome allows to make a conclusion on the decrease in the level of informal employment in Ukraine on national level as well as in selected regions. As for the wage fund, both hryvna and US dollar equivalents of one have been gradually increasing during 2019–2021, the most substantial increase took place in 2021 comparing to 2020: the highest increase took place in Kyiv region (by 35 times), the lowest one – in Kirovohrad region (by 1.5 times). Analysis of staff movement dynamics indicate a strong tendency towards the number of quitted for employment to exceed the number of accepted for employment, the most significant excess took place during the fourth quarter of 2019 and the second quarter of 2020. *Practical implications.* The research outcome can be used as an analytical basis for decision making in the area of regional program development and implementation as well as by academic community to foster a scholarly discussion on the impact of coronavirus crisis on socio-economic development. *Value/originality.*

Taking into account that Ukrainian economy for the last years has been experiencing political and socio-economic crisis, that was significantly enhanced by COVID-19 pandemic in 2020–2021 and tremendously enhanced by martial law regime, implemented in 2022, there is a necessity to research the coronavirus pandemic impact on economy. The martial law regime has changed focus of Ukrainian government towards defense and national security since 2022; however, the state of emergency on the national level regarding pandemic impact has been in force for the whole 2022 and has been prolonged to the end of April 2023.

1. Вступ

Дослідження соціально-економічного розвитку регіонів України посідає чільне місце в царині вітчизняної економічної думки. Пандемія 2020 року суттєво вплинула на регіональний розвиток в Україні, порушивши відносну стійкість економічної системи регіонів. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021–2027 роки [1] затверджена у вересні 2020 року, тому враховує виклики, на які необхідно реагувати при реалізації соціально-економічної політики. Стратегія розвитку Черкаського регіону розроблена відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027, затвердженої Кабінетом міністрів України [2]. Державна стратегія розроблена з врахуванням європейських практик, містить положення про регіональну смарт-спеціалізацію, посилення співпраці регіональної влади, місцевого бізнесу та наукової спільноти, подолання негативного впливу пандемії на економіку.

Частина документу «Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021–2027 роки» присвячена порівнянню соціально-економічних характеристик Черкаської області та сусідніх регіонів – Вінницької, Київської, Кіровоградської та Полтавської областей. Це обумовило необхідність порівняти динаміку показників розвитку Черкаської області та зазначених сусідніх регіонів, що й визначило мету даного дослідження. Варто зазначити, що у 2022–2023 роках актуальність проблематики впливу пандемії на економіку України і її регіонів поступається проблематиці функціонування економіки в умовах воєнного стану, проте протягом 2022–2023 років в Україні продовжує діяти режим надзвичайного стану у зв'язку з поширенням ГРВІ COVID-19 [3], що визначає актуальність дослідження проблематики, пов'язаної з пандемією.

Перелік та визначення обраних досліджуваних показників

Показник	Визначення
Валовий регіональний продукт	інтегрований показник економічного розвитку регіонів України, який характеризує результат виробничої діяльності резидентів в межах економічної території регіону і вимірюється сукупною вартістю товарів та послуг, виготовлених ними для кінцевого використання.
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток, збиток)	алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).
Наявний дохід	номінальні доходи за вирахуванням податків та інших обов'язкових платежів, тобто кошти, що використовуються населенням на споживання й заощадження.
Заробітна плата	первинним доходом домашніх господарств та являє собою винагороду у грошовій або натуральній формі яка повинна бути виплачена роботодавцем найманому працівнику за роботу, виконану в звітному періоді.
Середньомісячна номінальна заробітна плата	нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб та військовий збір.
Зайняте населення	осіб віком 15 років і старше (до 2019 року – віком 15–70 років), які: – працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вираженні, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності; – були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне
Рух працівників облікового складу	зміни облікової кількості штатних працівників унаслідок прийому на роботу та звільнення з різних причин

Джерело: досліджувані показники отримано з джерел Державної служби статистики України [4–6]

Метою дослідження є порівняльний аналіз показників соціально-економічного розвитку Черкаської області та сусідніх регіонів протягом 2019–2021 років. Відповідно до досягнення мети дослідження було обрано ряд показників соціально-економічного розвитку – валовий регіональний продукт, фінансовий результат до оподаткування, наявний дохід, заробітна плата, неформальна зайнятість, рух кадрів (див. табл. 1).

В основі методики дослідження лежать статистичні методи аналізу кореляції та динаміки, монографічний, табличний метод та методи узагальнення та систематизації. Дослідження складається з трьох розділів та висновків. Перший розділ присвячено аналізу кореляції між основними показниками соціально-економічного розвитку регіонів України протягом 2019–2020 років (на час підготовки даного матеріалу, січень 2023 року, аналогічні дані з регіонального розвитку за 2022 рік не доступні). В якості досліджуваних показників використано подушний ВРП, чистий фінансовий результат діяльності підприємств (прибуток, збиток), наявний дохід на 1 особу, заробітну плату на 1 штатного працівника.

Другий розділ присвячений аналізу динаміки фінансового результату діяльності підприємств України в цілому та в розрізі Вінницької, Київської, Кіровоградської, Полтавської та Черкаської областей протягом 2019–2021 років. Аналіз здійснено з урахуванням розподілу підприємств на великі, середні та малі, а також в розрізі одержаного фінансового результату – прибутку чи збитку.

У третьому розділі досліджено динаміку доходів населення (наявний дохід, заробітна плата), неформальну зайнятість та рух кадрів протягом 2019–2021 років. Розділ містить результати аналізу динаміки фонду заробітної плати в гривневому та доларовому еквіваленті, а також динаміки середньої заробітної плати за відпрацьовану годину на щоквартальній основі.

Розділ монографії завершується розгорнутими висновками, в яких окреслено перспективи подальших досліджень. Підготовлений розділ монографії містить 34 таблиці, матеріали дослідження викладено на 40 сторінках.

2. Аналіз кореляції між основними показниками соціально-економічного розвитку регіонів

Основні показники соціально-економічного розвитку регіонів України наведено у табл. 2 і табл. 4 – відповідно за 2019 і 2020 рік. У табл. 3 і табл. 5 наведено значення коефіцієнтів кореляції між обраними показниками розвитку регіонів.

Використовуючи наведені дані можна проаналізувати наявність кореляції між обраними змінними. Попередня гіпотеза полягає в тому, що подушний ВРП прямо залежить від чистого фінансового результату, наявний дохід та заробітна плата позитивно корелює з подушним ВРП і фінансовими результатами діяльності підприємств. Отримані значення коефіцієнта кореляції між обраними показниками наведено у таблиці 3.

Таблиця 2

Основні показники соціально-економічного розвитку регіонів України у 2019 році

Область / регіон	ВРП на душу населення, грн.	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств, млн. грн.	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу, грн.	Номінальна заробітна плага на 1 штатного працівника, грн.
Вінницька	88380	11661,5	65503	9299
Волинська	75193	2589,9	53990	8663
Дніпропетровська	126209	67571,7	89042	10751
Донецька	50124	-6448,0	39843	11716
Житомирська	76017	4801,7	62571	8528
Закарпатська	49538	1881,1	47852	9202
Запорізька	99738	6234,0	76062	10480
Івано-Франківська	66245	1881,3	56514	8817
Київська	135817	40368,1	76232	11003
Кіровоградська	81166	6241,9	58461	8360
Луганська	20297	9051,3	24975	8731
Львівська	94317	9729,3	67353	9271
Миколаївська	86750	10468,9	64700	9976

(Закінчення таблиці 2)

Область / регіон	ВРП на душу населення, грн.	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств, млн. грн.	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу, грн.	Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника, грн.
Одеська	92823	23628,7	75288	9246
Полтавська	136608	21920,2	72843	9846
Рівненська	62485	7289,5	55917	8967
Сумська	75815	7539,7	65932	8579
Тернопільська	60565	41851,2	50536	8275
Харківська	97428	12994,7	66547	9081
Херсонська	66973	6112,1	58129	8187
Хмельницька	77153	9717,6	58934	8672
Черкаська	91817	12163,7	59626	8838
Чернівецька	50110	294,5	49142	8066
Чернігівська	85435	8378,4	59972	8206
м. Київ	342247	295121,0	173677	15776

Джерело: дані Державної служби статистики України

Таблиця 3

Значення коефіцієнта кореляції між ключовими показниками соціально-економічного розвитку регіонів України у 2019 році

Змінна	ВРП на душу населення	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу	Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника
ВРП на душу населення	x	0,93	0,98	0,84
Чистий фінансовий результат діяльності підприємства	0,93	x	0,92	0,83
Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу	0,98	0,92	x	0,80
Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника	0,84	0,83	0,80	x

Джерело: розраховано за допомогою програми Excel

На основі отриманих значень, представлених у табл. 3, можна зробити висновок про сильну кореляцію між обраними змінними. Таким чином, протягом «допандемічного» 2019 року валовий регіональний продукт, фінансові результати діяльності підприємств, рівень наявного доходу та заробітної плати демонстрували сильний позитивний взаємозв'язок.

У табл. 4 наведено основні показники соціально-економічного розвитку регіонів України у 2020 році, на основі яких буде здійснено аналіз кореляції.

Таблиця 4

**Основні показники соціально-економічного розвитку
регіонів України у 2020 році**

Область / регіон	ВРП на душу населення, грн.	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств, млн. грн.	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу, грн.	Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника, грн.
Вінницька	88380	3229,2	70939	10297
Волинська	75193	1883,2	57973	9256
Дніпропетровська	126209	35354,5	94804	11681
Донецька	50124	-10274,0	42219	12647
Житомирська	76017	21948,0	66651	9571
Закарпатська	49538	-917,8	52379	10193
Запорізька	99735	871,8	83309	11556
Івано-Франківська	66245	-2981,9	61088	9980
Київська	135817	4631,1	80274	11887
Кіровоградська	81166	4043,1	64510	9603
Луганська	20297	-8901,1	27274	10182
Львівська	94317	-455,2	73092	10299
Миколаївська	86750	-1758,4	69884	11414
Одеська	92823	-7364,3	82007	10336
Полтавська	136608	22874,7	78813	10819
Рівненська	62485	-1885,4	59350	10254
Сумська	75815	9103,9	71955	9785
Тернопільська	60565	2924,0	55776	9384
Харківська	97428	10900,5	75923	9968

(Закінчення таблиці 4)

Область / регіон	ВРП на душу населення, грн.	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств, млн. грн.	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу, грн.	Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника, грн.
Херсонська	66973	-535,1	63853	9354
Хмельницька	77153	4750,5	65411	9872
Черкаська	91817	2467,0	64852	9797
Чернівецька	50110	1218,5	54178	9166
Чернігівська	85435	11050,1	65815	9328
м. Київ	342247	-14367,8	182547	17086

Джерело: дані Державної служби статистики України

На основі наведених даних можна проаналізувати наявність кореляційного зв'язку між ключовими показниками соціально-економічного розвитку України у 2020 році. Узагальнення кореляційного аналізу подано у табл. 5.

Таблиця 5

Значення коефіцієнта кореляції між ключовими показниками соціально-економічного розвитку регіонів України у 2020 році

Змінна	ВРП на душу населення	Чистий фінансовий результат діяльності підприємств	Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу	Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника
ВРП на душу населення	x	-0,03	0,97	0,83
Чистий фінансовий результат діяльності підприємства	-0,03	x	0,002	-0,26
Номінальний наявний дохід у розрахунку на 1 особу	0,97	0,002	x	0,79
Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника	0,83	-0,26	0,79	x

Джерело: розраховано за допомогою програми Excel

Одержані значення коефіцієнта кореляції вказують на сильний зв'язок між показником ВРП на душу населення, з однієї сторони, і показниками доходів населення з іншої сторони – номінальним доходом на одну особу і номінальною заробітною платою на одного штатного працівника (коефіцієнт кореляції складає відповідно 0,97 і 0,83). Можна також стверджувати про наявність сильного зв'язку між рівнем подушного доходу і заробітної плати (коефіцієнт кореляції складає 0,79), проте заробітна плата є складовою наявного доходу, тому дана кореляція детально не аналізується.

Наявність сильного зв'язку між ВРП, наявним доходом і заробітною платою є цілком логічною і закономірною з огляду на те, що обсяг регіонального виробництва повинен впливати на рівень оплати праці мешканців даного регіону – чим вищий рівень ВРП, тим вищий рівень показників доходу населення регіону.

3. Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності підприємств

Використання чистого фінансового результату діяльності підприємств в якості змінної не дозволило одержати значення коефіцієнта кореляції, які дозволили б стверджувати про наявність хоча б помірною зв'язку з іншими змінними. Натомість, в аналізованому році даний показник має лише слабкий зв'язок з рівнем подушного ВРП, наявного доходу та заробітної плати.

Отже, результати діяльності підприємств регіонів України – прибуток або збиток – формально не впливають на рівень ВРП та рівень доходів населення. Питання дослідження фінансових результатів діяльності підприємств регіонів України потребує більш детального розгляду.

Дані табл. 6 вказують на те, що протягом 2019 року підприємства України отримали прибуток у сумі 613044 млн. грн. Варто зазначити, що діяльність підприємств всіх видів за розміром характеризується одержаним сумарним чистим прибутком: прибуток великих підприємств України склав 232020,5 млн. грн., середніх – 277195,0 млн. грн., малих – 103828,5 млн. грн.

Протягом 2020 року підприємства України отримали чистий фінансовий результат у вигляді прибутку у сумі 68054,9 млн. грн. Позитивний

**Фінансовий результат діяльності підприємств України
у 2019–2020 роках з розподілом на великі,
середні та малі, млн. грн.**

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Україна	613044,0	869642,1	-256598,1
Великі підприємства	232020,5	336446,4	-104425,9
Середні підприємства	277195,0	356527,5	-79332,5
Малі підприємства	103828,5	176668,2	-72839,7
2020			
Україна	68054,9	599404,7	-531349,8
Великі підприємства	276326	206188,9	-178556,3
Середні підприємства	65951,7	251010,9	-185059,2
Малі підприємства	-25529,4	142204,9	-167734,3

Джерело: дані Державної служби статистики України

фінансовий результат продемонстрували великі і середні підприємства (27632,6 і 65951,7 млн. грн. відповідно), натомість малі підприємства отримали збиток протягом аналізованого року у сумі 25529,4 млн. грн.

У 2019 році сумарний чистий прибуток підприємств України перевищив аналогічний показник 2020 року у 9 разів (613044:68054,9). Перевищення аналогічних показників 2020 року порівняно з 2019 роком склало: для великих підприємств – 8,4 рази (232020,5:27632,6), середніх – 4,2 рази (277195:65951,7). Результат діяльності малих підприємств у 2020 році був негативним на відміну від результатів їх діяльності у 2019 році.

У 2019 році за результатами своєї діяльності підприємства всіх видів за розміром одержали прибуток. Найбільший прибуток отримали середні підприємства, найменший – малі підприємства. Серед досліджуваних регіонів у Вінницькій області за рівнем прибутку лідували середні підприємства (5102,7 млн. грн.), найменший рівень прибутку в області продемонстрували великі підприємства (3005,5 млн. грн.). У Київській області найбільший прибуток одержали великі підприємства (19035,5 млн. грн.), найменший – малі підпри-

Фінансовий результат діяльності підприємств Черкаської області та сусідніх регіонів у 2019–2020 роках з розподілом на великі, середні та малі, млн. грн.

Регіон	Чистий фінансовий результат	Великі підприємства	Середні підприємства	Малі підприємства
2019				
Україна	613044,0	232020,5	277195,0	103828,5
Вінницька	11661,5	3005,5	5102,7	3553,3
Київська	40368,1	19035,5	14256,4	7076,2
Полтавська	21920,2	11712,3	8961,1	1246,8
Кіровоградська	6241,9	1030,5	2323,3	2888,1
Черкаська	12163,7	5265,5	5039,7	1858,5
2020				
Україна	68054,9	27632,6	65951,7	-25529,4
Вінницька	3229,2	-1333,4	2977,2	1585,4
Київська	4631,1	4787,1	1761,2	-1917,2
Полтавська	22874,7	14049,4	6242,8	2582,5
Кіровоградська	4043,1	1249,8	830,8	1962,5
Черкаська	2467,0	-3703,8	4891,8	1279,0

Джерело: дані Державної служби статистики України

емства (7076,2 млн. грн.). Подібне співвідношення рівня одержаного прибутку характерне для Полтавської області, де великі підприємства лідирували за обсягом прибутку (11712,3 млн. грн.), найменший прибуток в області одержали малі підприємства (1246,8 млн. грн.). У Кіровоградській області найбільшим прибуток одержали середні підприємства (2323,3 млн. грн.), найменший – малі підприємства (2888,1 млн. грн.). Серед підприємств Черкаської області лідерами за рівнем прибутку були великі підприємства (5265,5 млн. грн.), найменший прибуток одержали малі підприємства (1858,5 млн. грн.).

Протягом 2020 року підприємства Черкаської області і сусідніх регіонів отримали прибуток, проте фінансовий результат підприємств Черкаської області – найменший за обсягом (2467,0 млн. грн). Найбільший обсяг прибутку серед досліджуваних регіонів отримали підприємства Полтавської області (22874,7 млн. грн.).

Серед досліджуваних регіонів великі підприємства отримали прибуток, за винятком Вінницької області – збиток великих підприємств склав 1333,4 млн. грн. Середні підприємства всіх досліджуваних регіонів отримали прибуток протягом 2020 року; малі підприємства зазначених регіонів також отримали прибуток, за винятком Київської області – їх збиток склав 1917,2 млн. грн.

Більш детальний аналіз показників діяльності підприємств Черкаської області та сусідніх регіонів подано нижче (див. табл. 8-12).

Таблиця 8

Фінансовий результат діяльності підприємств Вінницької області у 2019–2020 роках з розподілом на великі, середні та малі, млн. грн.

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Вінницька область	11661,5	14064,1	-2402,6
Великі підприємства	3005,5	3108,3	-102,8
Середні підприємства	5102,7	6331,6	-1228,9
Малі підприємства	3553,3	4624,2	-1070,9
2020			
Вінницька область	3229,2	11295,0	-8065,8
Великі підприємства	-1333,4	964,8	-2298,2
Середні підприємства	2977,2	5834,4	2857,2
Малі підприємства	1585,4	4495,8	-2910,4

Джерело: дані Державної служби статистики України

У 2019 році загальний чистий прибуток підприємств Вінницької області було сформовано за рахунок одержаних прибутків великих, середніх і малих підприємств (див. табл. 8). Найбільший рівень прибутку області одержали середні підприємства (6331,6 млн. грн.), найменший – великі підприємства (3108,3 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків зафіксовано за результатами діяльності середніх підприємств (1228,9 млн. грн.), найменший – за результатами діяльності великих підприємств (102,8 млн. грн.). Найменший обсяг чистого фінансового результату великих підприємств Вінницької області обумовлений найнижчим рівнем одержаного ними прибутку.

У 2020 році підприємства Вінницької області отримали загальний прибуток у сумі 3229,2 млн. грн. Цей результат було сформовано за рахунок чистого прибутку середніх і малих підприємств, і збитку великих підприємств (див. табл. 8). Найбільший обсяг прибутку отримали середні підприємства (5834,4 млн. грн.), найменший – великі підприємства (4495,8 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків в області отримали малі підприємства (2910,4 млн. грн.), найменший – великі підприємства (2298, 2 млн. грн.). Наведені дані дозволяють зробити висновок про те, що негативний фінансовий результат великих підприємств Вінницької області обумовлений досить низьким рівнем їх прибутку.

У 2020 році в порівнянні з 2019 роком відбулося зниження рівня сумарного чистого прибутку підприємств Вінницької області в 3,6 рази (11661,5:3229,2). Великі підприємства одержали збитки за результатом аналізованого року, обсяг прибутку середніх підприємств скоротився в 1,7 рази (5102,7:2977,2), для малих підприємств дане скорочення відбулося в 2,2 рази (3553,3:1585,4).

Протягом 2019–2020 року у Вінницькій області відбулося зростання суми збитків в 3,4 рази (8065,8:2402,6). Зростання збитків за результатом діяльності великих підприємств сягнуло 22,4 рази (2298,2:102,8), середніх – 2,3 рази (2857,2:1228,9), малих – 2,7 рази (2910,4:1070,9).

Можна зробити висновок, що у Вінницькій області найбільш суттєвий вплив коронакриза справила на великі підприємства, які вже у «допандемічний» 2019 рік демонстрували відчутно гірші результати діяльності порівняно з середніми і малими підприємствами.

У 2019 році чистий фінансовий результат підприємств Київської області було сформовано за рахунок одержаного прибутку великих, малих та середніх підприємств (див. табл. 9). Найбільший обсяг прибутку за результатами своєї діяльності одержали великі підприємства (20837,8 млн. грн.), найменший – малі підприємства (10498,5 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків в області зафіксовано за результатами діяльності середніх підприємств (3584,6 млн. грн.), найменший – великих підприємств (1802,3 млн. грн.). Найбільший сумарний обсяг прибутку великих підприємств області сформовано завдяки найбільшому обсягу прибутку і найменшого обсягу збитків.

За результатами діяльності у 2020 році підприємства Київської області отримали чистий прибуток у сумі 4631,1 млн. грн.: великі і

Фінансовий результат діяльності підприємств Київської області у 2019–2020 роках з розподілом на великі, середні та малі, млн. грн.

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Київська область	40368,1	49177,3	-8809,2
Великі підприємства	19035,5	20837,8	-1802,3
Середні підприємства	14256,4	17841,0	-3584,6
Малі підприємства	7076,2	10498,5	-3422,3
2020			
Київська область	4631,1	28433,0	-23801,9
Великі підприємства	4787,1	11101,9	-6314,8
Середні підприємства	1761,2	10303,6	-8542,4
Малі підприємства	-1917,2	7027,5	-8944,7

Джерело: дані Державної служби статистики України

середні підприємства отримали прибуток, малі підприємства – збиток (див. табл. 9). Найбільший обсяг прибутку отримали великі підприємства (11101,9 млн. грн), найменший – малі підприємства (7027,5 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків в області отримали малі підприємства (8944,7 млн. грн.), найменший – великі підприємства (6314,8 млн. грн.). Аналогічно до 2019 року, найбільший обсяг прибутку серед великих підприємств Київської області сформовано за рахунок найбільшого обсягу отриманого прибутку і найменшого обсягу отриманого збитку.

Протягом 2019–2020 років відбулося зниження суми отриманого прибутку підприємств Київської області в 1,7 рази (49177,3:28433). Зниження прибутків за результатами діяльності великих підприємств сягнуло 1,8 рази (20837,8:11101,9), середніх підприємств – 1,7 рази (17841:10303,6), малих підприємств – 1,5 рази (10498,5:7027,5).

У 2020 році порівняно з 2019 роком відбулося збільшення обсягів одержаних підприємствами Київської області збитків в 2,7 рази (23801,9:8809,2). Обсяги збитків, одержаних за результатами своєї діяльності великими підприємствами Київської області, збільшилися в 3,5 рази (6314,8:1802,3), середніми – в 2,4 рази (8542,4:3584,6), малими – в 2,6 рази (8944,7:3422,3).

Наведені дані дозволяють зробити висновок про найбільш відчутний негативний вплив коронакризи на малі підприємства Київської області – на відміну від великих і середніх, їх діяльність у 2020 році була збитковою. Необхідно зазначити, що найбільше зростання збитків мало місце за результатами діяльності великих підприємств, зростання обсягу збитків для середніх і малих підприємств області було орієнтовно на однаковому рівні.

Таблиця 10

**Фінансовий результат діяльності підприємств
Кіровоградської області у 2019–2020 роках з розподілом
на великі, середні та малі, млн. грн.**

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Кіровоградська область	6241,9	8049,9	-1808,0
Великі підприємства	1030,5	1142,1	-111,6
Середні підприємства	2323,3	3243,6	-920,3
Малі підприємства	2888,1	3664,2	-776,1
2020			
Кіровоградська область	4043,1	8139,9	-4096,8
Великі підприємства	1249,8	1249,8	-
Середні підприємства	830,8	3290,1	-2459,3
Малі підприємства	1962,5	3600,0	-1637,5

Джерело: дані Державної служби статистики України

У 2019 році підприємства Кіровоградської області отримали чистий прибуток за рахунок прибутків великих, середніх і малих підприємств (див. табл. 10). Найбільший обсяг прибутків одержано малими підприємствами (3664,2 млн. грн.), найменший – великими (1142,1 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків одержано середніми підприємствами (920,3 млн. грн.), найменший – великими (111,6 млн. грн.). Таким чином, обсяг прибутку малих підприємств Кіровоградської області (найбільший серед трьох видів підприємств за розміром) одержано за рахунок найвищого рівня прибутку за результатами їх діяльності.

У 2020 році підприємства Кіровоградської області отримали чистий прибуток обсягом 4043,1 млн. грн – даний результат сформовано за рахунок прибутку великих, середніх та малих підприємств (див. табл. 10). Найбільший обсяг прибутку отримали малі підприємства (3600,0 млн. грн.), найменший – великі підприємства (1249,8 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків отримали середні підприємства (2459,3 млн. грн.), найменший – малі підприємства (1637,5 млн. грн.). Середні підприємства області не мали збитків. За наведеними даними можна зробити висновок, що найбільший обсяг чистого прибутку малих підприємств порівняно з іншими видами підприємств Кіровоградської області отримано за рахунок найбільшого обсягу прибутку і найменшого обсягу збитків.

Протягом 2019–2020 років за результатами діяльності підприємств Кіровоградської області відбулося незначне збільшення обсягу прибутку в 1,01 рази (8139,9:8049,9), темп приросту склав 1,1%. Для великих і середніх підприємств області характерним було зростання обсягів одержаних прибутків: 1,1 рази (1249,8:1142,1) або темп приросту 10% для великих підприємств, і 1,01 рази (3290,1:3243,6) або темп приросту 1,4% для середніх підприємств. Для малих підприємств протягом 2019–2020 років мало місце незначне скорочення обсягів одержаних прибутків – 1,02 рази (3664,2:3600) або темп скорочення склав -1,8%.

Протягом 2019–2020 років обсяги одержаних підприємствами Кіровоградської області збитків зросли в 2,3 рази (4096,8:1808,0). Великі підприємства області у 2020 році не отримали збитків (на відміну від 2019 року). Обсяги збитків середніх підприємств зросли в 2,7 рази (2459,3:920,3), малих підприємств – в 2,1 рази (1637,5:776,1).

Можна зробити висновок, що пандемія 2020 року не справила суттєвого негативного впливу на фінансові результати прибуткових підприємств області, проте призвела до суттєвого погіршення фінансових результатів діяльності збиткових підприємств. Також варто зазначити відсутність негативних фінансових результатів у діяльності великих підприємств Кіровоградської області.

У 2019 році підприємства Полтавської області отримали чистий прибуток за рахунок прибутку великих, середніх та малих підприємств (див. табл. 11). Найбільший обсяг прибутку одержали великі

**Фінансовий результат діяльності підприємств
Полтавської області у 2020 році з розподілом
на великі, середні та малі, млн. грн.**

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Полтавська область	21920,2	28744,1	-6823,9
Великі підприємства	11712,3	12757,6	-1045,3
Середні підприємства	8961,1	11529,5	-2568,4
Малі підприємства	1246,8	4457,0	-3210,2
2020			
Полтавська область	22874,7	29218,0	-6343,3
Великі підприємства	14049,4	14158,9	-109,5
Середні підприємства	6242,8	10139,5	-3896,7
Малі підприємства	2582,5	4919,6	-2337,1

Джерело: дані Державної служби статистики України

підприємства (12757,6 млн. грн.). найменший – малі підприємства (4457,0 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків одержано за результатами діяльності малих підприємств (3210,2 млн. грн.), найменший – великих підприємств (1045,3 млн. грн.). Таким чином, найбільший обсяг одержаного великими підприємствами чистого прибутку сформовано за рахунок найбільшого прибутку і найменшого збитку протягом 2019 року.

За результатами діяльності у 2020 році підприємства Полтавської області отримали чистий прибуток у сумі 22874,7 млн. грн., що сумарно дорівнює сумі чистого прибутку великих, середніх та малих підприємств (див. табл. 11). Найбільший обсяг прибутку отримали великі підприємства (14158,9 млн. грн.), найменший – малі підприємства (4919,6 млн. грн.). Найбільший обсяг збитків отримали середні підприємства (3896,7 млн. грн.), найменший – великі підприємства (109,5 млн. грн.). Наведені дані дозволяють дійти висновку, що найбільший обсяг чистого прибутку великих підприємств Полтавської області одержано за рахунок найбільшого обсягу прибутку і найменшого обсягу збитків за підсумком їх діяльності у 2020 році.

Протягом 2019–2020 років за результатами діяльності підприємств Полтавської області прибуткові підприємства збільшили власний чистий фінансовий результат в 1,02 рази (29218:28744,1) або темп приросту склав 1,7%. Великі підприємства Полтавської області збільшили обсяг одержаних прибутків в 1,1 рази (14158,9:12757,6) або темп приросту склав 11%. Для середніх підприємств області було характерним незначне зменшення обсягу прибутку в 1,1 рази (11529,5:10139,5). Прибуткові малі підприємства збільшили обсяг одержаного чистого фінансового результату в 1,1 рази (4919,6:4457) або темп приросту склав 10,4%.

У 2020 році порівняно з 2019 роком відбулося зменшення обсягу одержаних збитків підприємствами Полтавської області в 1,1 рази (6823,9:6343,3). Збиткові великі підприємства суттєво знизили обсяги одержаних збитків в 9,6 рази (1045,3:109,5), обсяги чистого фінансового результату збиткових середніх підприємств зросли в 1,5 рази (3896,7:2568,4). Малі підприємства області скоротили обсяги власних збитків в 1,4 рази (3210,2:2337,1).

Узагальнення наведених даних дозволяє дійти висновку, що коронакриза 2020 року не справила суттєвого негативного впливу на фінансові результати підприємств Полтавської області порівняно з результатами їх діяльності у 2019 році. Найбільш відчутний негативний вплив пандемії відображено у зниженні обсягу прибутку і збільшенні обсягу збитків середніх підприємств області, великі і малі підприємства покращили фінансові результати діяльності протягом 2019–2020 років.

У 2019 році підприємства Черкаської області одержали чистий прибуток за рахунок прибутку великих, середніх та малих підприємств (див. табл. 12). Найбільший обсяг прибутку одержали середні підприємства (6528,3 млн. грн.), найменший – малі підприємства (2843,6 млн. грн.). Найбільший обсяг одержаних збитків припадає на середні підприємства (1488,6 млн. грн.), найменший – на великі підприємства (39,6 млн. грн.). Великі і середні підприємства області за результатом діяльності у 2019 році одержали співмірний обсяг чистого прибутку (5265,5 і 5039,7 млн. грн. відповідно): фінансовий результат прибуткових середніх підприємств (6528,3 млн. грн.) перевищує аналогічний показник прибуткових великих підприємств (5305,1 млн. грн.), проте незначний обсяг фінансового результату збиткових великих підприємств дозволив їм у підсумку одержати найвищий обсяг чистого прибутку.

Таблиця 12

Фінансовий результат діяльності підприємств Черкаської області у 2019–2020 роках з розподілом на великі, середні та малі, млн. грн.

Підприємства	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
2019			
Черкаська область	12163,7	14677,0	-2513,3
Великі підприємства	5265,5	5305,1	-39,6
Середні підприємства	5039,7	6528,3	-1488,6
Малі підприємства	1858,5	2843,6	-985,1
2020			
Черкаська область	2467,0	10834,8	-8367,8
Великі підприємства	-3703,8	1083,1	-4786,9
Середні підприємства	4891,8	6722,4	-1830,6
Малі підприємства	1279,0	3029,3	-1750,3

Джерело: дані Державної служби статистики України

За результатами діяльності у 2020 році, підприємства Черкаської області отримали сумарно чистий прибуток обсягом 2467,0 млн. грн. за рахунок чистого прибутку, одержаному середніми і малими підприємствами, і збитку, одержаному великими підприємствами (див. табл. 12). Найбільший обсяг прибутку отримали середні підприємства (6722,4 млн. грн.), найменший – великі підприємства (1083,1 млн. грн.). Найбільші обсяги збитків отримали великі підприємства, найменший обсяг – малі підприємства (1750,3 млн. грн.). Аналізуючи наведені дані, можна дійти висновку, що найбільш суттєвий вплив на обсяг чистого прибутку середніх підприємств Черкаської області у 2020 році справив найбільший обсяг одержаного прибутку і незначний обсяг збитків.

Протягом 2019–2020 років відбулося зменшення одержаного фінансового результату прибутковими підприємствами Черкаської області в 1,4 рази (14677:10834,8). Разом з тим, динаміка одержаних прибутків серед підприємств різна. Так, за результатом діяльності великих підприємств мало місце суттєве скорочення обсягу одержаних прибутків майже в 5 разів (5305,1:1083,1). В той же час, відбулося незначне збільшення обсягу одержаного прибутку середніми і малими підприємствами: для середніх підприємств мало місце зростання в 1,03 рази (6722,4:6528,3) або

темپ приросту склад 3%, для малих підприємств мало місце зростання в 1,1 рази (3029,3:2843,6) або темп приросту склав 6,5%.

Протягом 2019–2020 років відбулося зростання обсягу одержаних збитків підприємствами Черкаської області в 3,3 рази (8367,8:2513,3). Найбільш суттєве зростання обсягів одержаних збитків мало місце за результатами діяльності великих підприємств області – в 120 разів (4786,9:39,6). Для середніх підприємств мало місце зростання обсягів збитків в 1,2 рази (1830,6:1488,6) або темп приросту склав 23%, для малих – зростання в 1,8 рази (1750,3:985,1) або темп приросту склав 77,7%.

Можна підсумувати, що в Черкаській області найбільший вплив коронакризи позначився на фінансових результатах діяльності великих підприємств – їх збитковий підсумковий фінансовий результат одержано за рахунок скорочення обсягів одержаних прибутків у 5 разів і зростання обсягів одержаних збитків у 120 разів.

Таблиця 13

**Узагальнення результатів діяльності підприємств
у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2019–2020 роках
з розподілом на великі, середні і малі**

Регіон	Підприємства, які одержали чистий прибуток	Підприємства, які одержали чистий збиток
2019		
Україна	Великі, середні, малі	-
Вінницька	Великі, середні, малі	-
Київська	Великі, середні, малі	-
Кіровоградська	Великі, середні, малі	-
Полтавська	Великі, середні, малі	Мікропідприємства в складі малих підприємств
Черкаська	Великі, середні, малі	-
2020		
Україна	Великі, середні	Малі
Вінницька	Середні, малі	Великі
Київська	Великі, середні	Малі
Кіровоградська	Великі, середні, малі	-
Полтавська	Великі, середні, малі	-
Черкаська	Середні, малі	Великі

Джерело: узагальнено автором

Підсумовуючи результати діяльності підприємств Черкаської області та сусідніх регіонів у 2019 році (див. табл. 13), можна дійти висновку про прибутковий характер їх діяльності – чистий прибуток як підсумковий фінансовий результат одержали великі, середні і малі підприємства. Виключення становить чистий фінансовий результат мікропідприємств у складі малих підприємств Полтавської області, проте малі підприємства в цілому одержали у 2019 році прибуток. Таким чином, фінансові результати діяльності підприємств в державі, а також в розрізі досліджуваних областей протягом «допандемічного» 2019 року дозволяли формувати позитивні очікування щодо економічної діяльності у 2020 році.

У 2020 році негативний вплив пандемії відобразився на результатах діяльності підприємств України. Дані табл. 13 дозволяють зробити висновок про найбільш відчутні наслідки коронакризи для діяльності малих підприємств держави – в підсумку, вони одержали збитки, в той час як великі і середні підприємства одержали прибутки.

Підсумовуючи результати діяльності підприємств Черкаської області та сусідніх регіонів у 2020 році (див. табл. 13), можна відзначити певну подібність між Вінницькою та Черкаською областями – саме в цих регіонах великі підприємства отримали чистий збиток. Великі і середні підприємства Київської області одержали чистий прибуток, малі підприємства – чистий збиток. Великі, середні і малі підприємства Полтавської та Кіровоградської області одержали сумарно чистий прибуток, хоча обсяги фінансових результатів підприємств Полтавської області значно перевищили результати діяльності підприємств Кіровоградської області.

Аналізуючи фінансові результати діяльності підприємств за 2021 рік, необхідно враховувати обмеженість доступних даних, пов'язану із введенням воєнного стану в Україні на початку 2022 року. В рамках даного дослідження доступні дані лише щодо фінансових результатів діяльності великих і середніх підприємств протягом січня-вересня (див. табл. 14).

Наведені дані за січень-вересень 2021 вказують на прибутковий характер діяльності середніх і великих підприємств аналізованих регіонів. Підприємства Полтавської та Київської областей одержали найвищий обсяг чистого прибутку (26452,6 і 18832,8 млн. грн відповідно),

підприємства Кіровоградської області – найнижчий (281,7 млн. грн.). Підприємства Вінницької та Черкаської областей одержали співмірний обсяг чистого прибутку – 3635,3 і 2692,1 млн. грн. відповідно.

Таблиця 14

Фінансовий результат діяльності великих і середніх підприємств у Черкаській області та сусідніх регіонах у січні-вересні 2021 року, млн. грн.

Регіон	Чистий фінансовий результат	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
Україна	452957,7	545141,3	-92183,6
Вінницька	3635,3	4746,4	-1111,1
Київська	18832,8	21735,6	-2902,8
Полтавська	26452,6	28788,2	-2335,6
Кіровоградська	281,7	1324,2	-1042,5
Черкаська	2692,1	3485,6	-793,5

Джерело: дані Державної служби статистики України

4. Аналіз динаміки доходів населення, неформальної зайнятості та руху кадрів

Результати аналізу динаміки наявного доходу представлені у табл. 15-16, заробітної плати – у табл. 17-23, неформальної зайнятості населення – у табл. 24-27, фонду заробітної плати і погодинної оплати праці – у табл. 28-30.

Таблиця 15

Наявний дохід у розрахунку на одну особу у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2019–2021 роках, грн.

Регіон	2019	2020	2021
Україна	69140	74688	86016
Вінницька	65503	70939	81970
Київська	76232	80274	96293
Кіровоградська	58461	64510	73146
Полтавська	72843	78813	92260
Черкаська	59626	64852	76673

Джерело: дані Державної служби статистики України

Аналіз даних табл. 15 дозволяє дійти висновку про те, що протягом 2019–2021 років серед досліджуваних регіонів Черкаська і Кіровоградська області продемонстрували найнижчий рівень наявного доходу у розрахунку на одну особу, Київська і Полтавська – найвищий.

Таблиця 16

Динаміка наявного доходу населення у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2019–2021 роках, %

Регіон	Наявний дохід на 1 особу, 2020 рік до 2019 року	Реальний наявний дохід, 2020 рік до 2019 року	Наявний дохід на 1 особу, 2021 рік до 2020 року	Реальний наявний дохід 2021 рік до 2020 року
Україна	108,0	104,5	115,2	104,3
Вінницька	108,3	106,5	115,5	106,3
Київська	105,3	103,3	120,0	109,3
Полтавська	110,3	106,4	113,4	101,0
Кіровоградська	108,2	104,7	117,1	106,0
Черкаська	108,8	104,6	118,2	105,1

Джерело: дані Державної служби статистики України

Дані табл. 16 вказують на позитивну динаміку номінального рівня наявного доходу на одну особу як в цілому для України, так і для кожної з досліджуваних областей протягом 2019–2021 років. Позитивна динаміка спостерігалася також для рівня реального наявного доходу.

Окремої уваги заслуговує аналіз рівня заробітної плати за галузями економічної діяльності. В рамках даного дослідження обрано такі галузі як сільське господарство, промисловість, будівництво, оптова і роздрібна торгівля, транспорт і складське господарство, інформація та телекомунікація, фінансова та страхова діяльність.

Дані табл. 17 вказують на суттєве перевищення рівня заробітної плати у галузях інформація і телекомунікація, фінансова і страхова діяльність у порівнянні з іншими досліджуваними галузями. Так, протягом аналізованого періоду заробітна плата у зазначених галузях складала 17543-25530 грн. і 19132-23975 грн. відповідно, що майже вдвічі перевищує рівень оплати праці в інших галузях. Подібний розрив у рівні оплати праці викликає занепокоєння, адже промисловість,

Таблиця 17

**Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника
в окремих галузях України протягом 2019–2021 років, грн.**

Галузь	2019	2020	2021
Україна	10497	11591	14014
Сільське господарство	8856	9757	12287
Промисловість	11788	12759	14902
Будівництво	9356	9832	11289
Оптова і роздрібна торгівля	10795	11286	13488
Транспорт і складське господарство	11704	11951	13837
Інформація і телекомунікація	17543	19888	25530
Фінансова і страхова діяльність	19132	20379	23975

Джерело: дані Державної служби статистики України

будівництво, сільське господарство – ключові галузі економіки, які є лідерами серед галузей за обсягами доданої вартості, тому рівень оплати в них має бути значно вищим.

Подальше дослідження регіональних особливостей рівня заробітної плати можна поглибити на рівні Черкаської області та сусідніх регіонів.

Таблиця 18

**Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника в окремих
галузях у Вінницькій області протягом 2019–2021 років, грн.**

Галузь	2019	2020	2021
Вінницька область	9299	10297	12488
Сільське господарство	10203	10699	12857
Промисловість	11145	12453	14082
Будівництво	12142	14062	15842
Оптова і роздрібна торгівля	8446	8273	9855
Транспорт і складське господарство	9833	10142	11357
Інформація і телекомунікація	12111	11462	13200
Фінансова і страхова діяльність	13189	14595	16850

Джерело: дані Державної служби статистики України

Дані табл. 18 дозволяють дійти висновку про співмірність рівня оплати праці у Вінницькій області в таких галузях як фінансова і стра-

хова діяльність, та будівництво (різниця у заробітній платі протягом аналізованого періоду складає близько 500-1000 грн.). Іншими найбільш оплачуваними галузями економіки в області є промисловість та інформація і телекомунікація (різниця між ними у заробітній платі складає орієнтовно 1000 грн.). Оптова і роздрібна торгівля протягом аналізованого періоду демонструвала найнижчий серед досліджуваних галузей рівень оплати праці (9833-11357 грн.).

Таблиця 19

Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника в окремих галузях у Київській області протягом 2019–2021 років, грн.

Галузь	2019	2020	2021
Київська область	11003	11887	14290
Сільське господарство	98004	10552	13559
Промисловість	12151	13570	15739
Будівництво	8023	8557	11614
Оптова і роздрібна торгівля	14334	14179	16209
Транспорт і складське господарство	15234	14494	16395
Інформація і телекомунікація	10455	10585	13030
Фінансова і страхова діяльність	18931	16693	28838

Джерело: дані Державної служби статистики України

Наведені дані табл. 19 вказують на те, що в Київській області протягом аналізованого періоду найвищий рівень оплати праці спостерігався у сфері фінансової та страхової діяльності (18931-28838 грн.), що майже в 2 рази перевищує рівень оплати праці у галузях як оптова і роздрібна торгівля, транспорт і складське господарство, промисловість. Найнижчий рівень заробітної плати спостерігався у сфері будівництва – його рівень склав 6303-9388 грн. протягом 2019–2021 років.

На основі аналізу даних табл. 20 можна дійти висновку, що у Кіровоградській області протягом аналізованого періоду найвищий рівень оплати праці спостерігався у сферах фінансової і страхової діяльності: заробітна плата у цій галузі склала 12593-15988 грн. Варто також вказати сфери промисловості, транспорту і складського господарства, які є серед лідерів за рівнем оплати праці: він складав відповідно 9189-11589 грн. і 10028-12084 грн. У Кіровоградській області

рівень заробітної плати у сфері будівництва – найнижчий серед досліджуваних галузей економічної діяльності, його рівень протягом 2019–2021 років складав 6303-9388 грн.

Таблиця 20

Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника в окремих галузях у Кіровоградській області протягом 2019–2021 років, грн.

Галузь	2019	2020	2021
Кіровоградська область	8360	9603	11180
Сільське господарство	8118	9130	10883
Промисловість	9189	10280	11589
Будівництво	6303	6911	9388
Оптова і роздрібна торгівля	7483	8357	10026
Транспорт і складське господарство	10028	10880	12084
Інформація і телекомунікація	6992	7908	10093
Фінансова і страхова діяльність	12593	13793	15988

Джерело: дані Державної служби статистики України

Таблиця 21

Номінальна заробітна плата на 1 штатного працівника в окремих галузях у Полтавській області протягом 2019–2021 років, грн.

Галузь	2019	2020	2021
Полтавська область	9846	10819	12988
Сільське господарство	9058	9856	11715
Промисловість	12566	13496	15224
Будівництво	11376	11822	13739
Оптова і роздрібна торгівля	7388	7734	10191
Транспорт і складське господарство	10346	11031	12278
Інформація і телекомунікація	7786	8610	10689
Фінансова і страхова діяльність	12077	12625	14309

Джерело: дані Державної служби статистики України

У табл. 21 наведено дані, які дозволяють дійти висновку, що найвищий рівень оплати праці у Полтавській області характерний для таких галузей як промисловість та фінансова і страхова діяльність: рівень заробітної плати в них протягом аналізованого періоду склав відпо-

відно 12566-15224 грн. і 12077-14309 грн. Найнижчий рівень оплати праці в області серед досліджуваних галузей економіки (на рівні 7388-10689 грн.) спостерігався у сферах оптової і роздрібно́ї торгівлі, інформації та телекомунікації.

Таблиця 22

Номинальна заробітна плата на 1 штатного працівника в окремих галузях у Черкаській області протягом 2019–2021 років, грн.

Галузь	2019	2020	2021
Черкаська область	8838	9797	11965
Сільське господарство	9833	10766	13116
Промисловість	10170	11126	12947
Будівництво	9219	9101	12607
Оптова і роздрібно́я торгівля	7300	7720	9382
Транспорт і складське господарство	9064	9446	11682
Інформація і телекомунікація	9698	7774	11096
Фінансова і страхова діяльність	12154	12923	15021

Джерело: дані Державної служби статистики України

Дані табл. 22 вказують на лідерство сфери фінансової і страхової діяльності у рівні оплати праці: його обсяг протягом 2019–2021 років склав 12154-15021 грн. Найнижчий рівень заробітної плати спостерігався в оптовій і роздрібно́й торгівлі на рівні 7300-9382 грн.

Інші галузі економічної діяльності демонстрували різні співвідношення за рівнем оплати праці. Так, у сферах транспорту і складського господарства, інформації і телекомунікацій спостерігався співмірний рівень заробітної плати на рівні 9064-11682 грн., що незначно поступає рівню заробітної плати у сферах сільського господарства, промисловості і будівництва (9219-13116 грн.).

Узагальнення даних вказує на те, що протягом аналізованого періоду лідером за рівнем оплати праці в досліджуваних регіонах серед окремих галузей економіки є фінансова і страхова діяльність. За нею слідує галузі промисловості та будівництва.

Разом з тим, у двох регіонах (Київській і Кіровоградській областях) галузь будівництва демонструвала найнижчий рівень оплати праці. Варто також зазначити, що серед досліджуваних областей (за винят-

**Узагальнення даних щодо найвищого і найнижчого рівня
номінальної заробітної плати на 1 шатного працівника
в окремих галузях в Черкаській області та сусідніх регіонах
України протягом 2019–2021 років**

Область	Галузь(-зі) з найвищим рівнем оплати праці у даному регіоні	Галузь(-зі) з найнижчим рівнем оплати праці у даному регіоні
Вінницька	Фінанси і страхова діяльність, будівництво	Оптова і роздрібна торгівля
Київська	Фінанси і страхова діяльність	Будівництво
Кіровоградська	Фінанси і страхова діяльність	Будівництво
Полтавська	Фінанси і страхова діяльність, промисловість	Оптова і роздрібна торгівля, інформація та телекомунікація
Черкаська	Фінанси і страхова діяльність	Оптова і роздрібна торгівля

Джерело: узагальнено автором

ком Київської та Кіровоградської областей) найнижчий рівень оплати праці був характерний для сфери оптової і роздрібною торгівлі. Окрім того, необхідно звернути увагу на низький рівень оплати праці у сфері інформації та телекомунікації у Полтавській області.

Неформально зайняте населення по регіонах України у 2019 році

Область	Кількість неформально зайнятого населення віком 15-70 років, тис. осіб	У відсотках до, %	
		Кількості зайнятого населення віком 15-70 років у відповідному регіоні	2018
Україна	3460,	20,9	97,7
Вінницька	179,9	27,2	89,5
Київська	80,6	10,4	110,1
Кіровоградська	69,2	18,0	115,7
Полтавська	67,4	11,4	86,9
Черкаська	90,3	17,0	89,7

Джерело: дані Державної служби статистики України

Наведені дані (табл. 24) щодо неформальної зайнятості у 2019 році вказують на її найвищий середдосліджуваних регіонів рівень у Вінницькій області (27,2%). Менший, порівняно з Вінницькою областю, рівень неформальної зайнятості був характерний для Кіровоградської (18,0%) і Черкаської (17,0%) областей. Найнижчий рівень неформальної зайнятості спостерігався у Київській області (10,4%).

Порівняно з 2018 роком у 2019 році у Київській і Кіровоградській областях спостерігалось зростання рівня неформальної зайнятості на 110,1% і 115,7% відповідно. Для решти досліджуваних регіонів була характерна позивна динаміка зниження рівня неформальної зайнятості: для Вінницької області темп зниження склав 89,5%, для Черкаської – 89,7%, для Полтавської – 86,9%.

Таблиця 25

Неформально зайняте населення по регіонах України у 2020 році

Область	Кількість неформально зайнятого населення віком 15-70 років, тис. осіб	У відсотках до, %	
		Кількості зайнятого населення віком 15-70 років у відповідному регіоні	2019
Україна	3237,8	20,3	93,6
Вінницька	184,9	29,1	102,8
Київська	51,4	6,8	63,8
Кіровоградська	61,7	17,0	89,2
Полтавська	58,1	10,3	86,2
Черкаська	87,2	17,3	96,6

Джерело: дані Державної служби статистики України

Наведені у табл. 25 дані дозволяють зробити висновок про значний рівень неформальної зайнятості населення у Вінницькій області (29,1%), Черкаській (17,3%) та Кіровоградській (17,0%) областях. У Полтавській та Київській областях неформальна зайнятість у 2020 році перебувала на рівні 10,0% і 6,8% відповідно.

Порівняно з 2019 роком у 2020 році спостерігалась позитивна динаміка скорочення рівня неформальної зайнятості у досліджуваних областях, за винятком Вінницької області – у даному регіоні зростання неформальної зайнятості на 102,3%.

Неформально зайняте населення по регіонах України у 2021 році

Область	Кількість неформально зайнятого населення віком 15-70 років, тис. осіб	У відсотках до, %	
		Кількості зайнятого населення віком 15-70 років у відвідному регіоні	2020
Україна	3018,4	19,3	93,2
Вінницька	184,7	29,7	99,9
Київська	50,6	6,8	98,4
Кіровоградська	50,4	14,3	81,7
Полтавська	59,5	10,8	102,4
Черкаська	81,3	16,6	93,2

Джерело: дані Державної служби статистики України

Дані табл. 26 вказують на значний рівень неформальної зайнятості у Вінницькій області у 2021 році (на рівні 29,7%), майже вдвічі менший рівень неформальної зайнятості був характерний для Кіровоградської (14,3%) і Черкаської (16,6%) областей. Найменший рівень неформальної зайнятості спостерігався у Київській області – на рівні 6,8%.

У 2021 році порівняно з 2020 роком можна спостерігати позитивну динаміку скорочення рівня неформальної зайнятості у досліджуваних регіонах, за винятком Полтавської області, в якій її рівень зріс на 102,4%.

Узагальнення даних щодо динаміки рівня неформальної зайнятості населення (див. табл. 27) дозволяє дійти висновку щодо різного характеру цієї динаміки для досліджуваних регіонів.

Так, у Вінницькій області у «допандемічному» 2019 році мало місце скорочення неформальної зайнятості порівняно з попереднім роком, за результатом 2020 року – її зростання, у 2021 році – скорочення. У Київській і Кіровоградській областях під час «пандемічних» 2020–2021 років мало місце поступове скорочення рівня неформальної зайнятості. У Полтавській області протягом 2019–2020 років спостерігалось скорочення неформальної зайнятості, проте у 2021 році відбулося її зростання. У Черкаській області протягом 2019–2021 років мала місце позитивна динаміка поступового скорочення рівня неформальної зайнятості.

Таблиця 27

Узагальнення динаміки рівня неформальної зайнятості у Черкаській області та сусідніх регіонах протягом 2019–2021 років, зростання/скорочення у порівнянні з попереднім роком

Область	2018–2019	2019–2020	2020–2021
Україна	скорочення	скорочення	скорочення
Вінницька	скорочення	зростання	скорочення
Київська	зростання	скорочення	скорочення
Кіровоградська	зростання	скорочення	скорочення
Полтавська	скорочення	скорочення	зростання
Черкаська	скорочення	скорочення	скорочення

Джерело: узагальнено автором

Таблиця 28

Фонд заробітної плати у Черкаській області та сусідніх регіонах протягом 2019–2021 років (при середньорічному курсу 1 дол. США до гривні на рівні: 25,85 у 2019 році; 26,96 у 2020 році; 27,29 у 2021 році)

Область	2019		2020		2021	
	млн. грн.	млн. дол. США	млн. грн.	млн. дол. США	млн. грн.	млн. дол. США
Україна	963428,0	37269,9	1021668,1	37895,7	1193378,2	43729,5
Вінницька	29430,2	1138,5	30671,7	1137,7	33714,5	1235,4
Київська	46661,6	1805,1	48891,8	1813,5	58340,2	2137,8
Кіровоградська	17270,0	668,1	19048,1	706,5	21125,8	774,1
Полтавська	35495,4	1373,1	37359,1	1385,7	40873,5	1497,8
Черкаська	22647,0	876,1	24214,7	898,2	28600,1	1048,0

Джерело: дані Державної служби статистики України, доларовий еквівалент розраховано автором

Дані табл. 28 вказують на зростання протягом «пандемічних» 2020–2021 років порівняно з «допандемічним» 2019 роком фонду заробітної плати в Україні як у гривневому, так і в доларовому еквіваленті. Особливо вирізняється 2021 рік, який характеризується суттєвим зростанням фонду оплати праці. Динаміка фонду заробітної плати представлена у табл. 29, в якій розраховані величини абсолютного і відного відхилення у гривневому і доларовому еквіваленті.

**Динаміка фонду заробітної плати у Черкаській області
та сусідніх регіонах протягом 2020–2021 років.
Абсолютне відхилення, млн. грн; темп приросту, відсотків**

Регіон	2020–2019				2021–2020			
	Гривневий еквівалент		Доларовий еквівалент		Гривневий еквівалент		Доларовий еквівалент	
	Абс. відхил.	Темп прир.	Абс. відхил.	Темп прир.	Абс. відхил.	Темп прир.	Абс. відхил.	Темп прир.
Україна	58240,1	6,05	625,8	1,7	171710,1	16,8	5833,8	15,4
Вінницька	1241,5	4,2	-0,8	-0,001	3042,8	9,9	1097,7	8,6
Київська	2230,2	4,8	8,4	0,5	9448,4	19,3	324,3	17,9
Кіровоградська	1778,1	10,3	38,4	5,8	2077,7	10,9	67,6	9,6
Полтавська	1863,7	5,3	12,6	0,9	3514,4	9,4	112,1	8,1
Черкаська	1567,7	6,9	22,1	2,5	4385,4	18,1	149,8	16,7

Джерело: розраховано автором

Аналіз динаміки фонду заробітної плати дозволяє дійти висновку про її позитивний характер як в Україні в цілому, так і в досліджуваних регіонах протягом 2019–2021 років. Виключення становить Вінницька область, для якої була характерна негативна динаміка фонду заробітної плати протягом 2019–2020 років.

Варто звернути увагу на кратний характер зростання фонду заробітної плати у 2021 році. Так, в Україні зростання відбулося майже в 10 разів, тоді як для досліджуваних областей воно було нерівномірним. Якщо орієнтуватися на доларовий еквівалент аналізованих даних, для Київської області зростання у 2021–2020 роках перевищило зростання у 2020–2019 роках орієнтовно в 35 разів, для Полтавської – в 9 разів, для Черкаської – майже в 7 разів, для Кіровоградської – в 1,5 рази.

Дані щодо середньої заробітної плати за відпрацьовану годину по Черкаській області та сусідніх регіонах за квартал протягом 2019–2021 років представлено у табл. 30.

Аналіз наведених даних дозволяє дійти висновку про те, що найвищий рівень середньої погодинної заробітної плати серед досліджуваних регіонів протягом 2019–2021 року спостерігався у Київській області. Окрім того, лише у Київській області рівень середньої пого-

**Середня заробітна плата за відпрацьовану годину
по Черкаській області та сусідніх регіонах за квартал
у 2019–2021 роках у розрахунку на 1 штатного працівника, грн.**

Область	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
2019				
Україна	67,47	75,48	78,63	75,36
Вінницька	59,91	67,45	71,74	67,46
Київська	69,83	77,95	80,41	79,87
Кіровоградська	52,75	59,45	62,78	59,46
Полтавська	63,35	70,97	72,84	69,61
Черкаська	56,36	63,83	66,68	62,69
2020				
Україна	77,6	88,59	87,6	88,71
Вінницька	68,28	79,92	78,72	79,40
Київська	79,78	90,10	87,16	90,16
Кіровоградська	61,52	72,03	71,45	71,59
Полтавська	72,29	81,07	79,15	81,43
Черкаська	64,10	75,20	71,61	74,24
2021				
Україна	92,45	101,19	103,77	103,95
Вінницька	81,61	90,24	91,87	93,41
Київська	92,50	102,67	103,05	104,06
Кіровоградська	71,80	79,81	82,44	81,37
Полтавська	84,52	92,65	93,93	95,92
Черкаська	77,52	87,19	87,29	87,67

Джерело: дані Державної служби статистики України

динної заробітної плати перевищував її рівень в Україні – винятком був лише III квартал 2020 і 2021 року.

Дані з руху кадрів у досліджуваних областях протягом 2019–2021 років представлено у табл. 31-34. Кожна таблиця містить щоквартальні дані за кожен з аналізованих років щодо кількості прийнятих на роботу і звільнених з неї осіб.

У 2019 році в Україні протягом кожного кварталу спостерігалось перевищення кількості звільнених штатних працівників у порівнянні з кількістю прийнятих на роботу (див. табл. 31). Подібний характер

динаміки руху кадрів спостерігався і в досліджуваних областях – несуттєві виключення становить рух кадрів у Кіровоградській (I квартал), Черкаській (II квартал) і Вінницькій (III квартал) областях.

Таблиця 31

Рух кадрів у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2019 році, прийнято/звільнено тис. осіб

Область	I квартал		II квартал		III квартал		IV квартал	
	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.
Україна	516,3	551,4	527,1	622,5	551,8	636,9	504,8	620,2
Вінницька	18,6	21,4	20,8	21,5	22,2	20,6	16,3	26,6
Київська	28,3	30,9	27,1	31,9	29,8	35,2	28,7	32,4
Кіровоградська	13,3	12,0	13,3	14,2	12,4	13,8	11,4	16,5
Полтавська	20,6	21,3	25,5	26,1	19,8	24,5	17,7	28,2
Черкаська	17,1	17,7	18,4	17,8	16,3	19,8	13,6	21,5

Джерело: дані Державної служби статистики України

Варто звернути увагу на дані IV кварталу 2019 року: у даному кварталі мало місце значне перевищення кількості звільнених працівників над кількістю прийнятих на роботу порівняно з першими трьома кварталами. Так, у I кварталі 2019 року кількість звільнених працівників перевищила кількість прийнятих на роботу на 35,1 тис. осіб (551,4-516,3 тис. осіб), у II кварталі – на 95,4 тис. осіб (622,5-527,1 тис. осіб), у III кварталі – на 85,1 тис. осіб (636,9-551,8 тис. осіб), у IV кварталі перевищення склало 115,4 тис. осіб.

Таким чином, завершення 2019 року для України в цілому і для досліджуваних регіонів характеризувалося значною кількістю звільнених працівників порівняно з кількістю прийнятих на роботу. Цей період у вітчизняній економічній науці не пов'язується з негативним впливом пандемії, проте можна зробити висновок щодо наявності передкризових ознак в соціально-економічному розвитку України і її регіонів напередодні оголошення коронавірусної пандемії.

У 2020 році в Україні мало місце продовження тенденції до перевищення кількості звільнених працівників над кількістю найнятих на роботу (див. табл. 32). Сума даного перевищення склала: у I кварталі – 71,2 тис. осіб (551,9-480,2 тис. осіб), у II кварталі – 177,2 тис. осіб

**Рух кадрів у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2020 році,
прийнято/звільнено тис. осіб**

Область	I квартал		II квартал		III квартал		IV квартал	
	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.
Україна	480,2	551,9	338,0	515,2	527,6	536,7	485,0	547,0
Вінницька	16,6	17,2	13,7	17,6	18,5	17,1	14,2	21,2
Київська	24,4	29,6	22,5	30,4	29,2	30,3	27,5	28,7
Кіровоградська	11,0	11,8	9,8	10,9	11,4	10,9	9,6	15,4
Полтавська	20,6	19,0	14,6	18,8	20,4	19,4	16,1	26,4
Черкаська	15,9	17,3	11,9	13,4	15,4	15,3	13,5	20,3

Джерело: дані Державної служби статистики України

(515,2-338,0 тис. осіб), у III кварталі – 9,1 тис. осіб (536,7-527,6 тис. осіб), у IV кварталі – 62,0 тис. осіб (547,0-485,0 тис. осіб). Можна підсумувати, що у 2020 році II квартал демонстрував найбільш негативне співвідношення між кількістю звільнених і найнятих на роботу, в той час як III квартал характеризується максимальним скороченням розриву між найнятими і звільненими штатними працівниками – 9,1 тис. осіб (536,7-527,6 тис. осіб).

Серед досліджуваних регіонів протягом 2020 року в цілому зберігалася тенденція до перевищення кількості звільнених працівників над найнятими на роботу. Виключення становить рух кадрів у Полтавській області (I та III квартали), Вінницькій, Кіровоградській, Полтавській та Черкаській областях (III квартал).

Можна підсумувати, що «пандемічний» 2020 рік в цілому характеризувався негативним рухом кадрів в Україні в цілому і на рівні досліджуваних регіонів. Особливістю щоквартальної динаміки руху кадрів було те, що III квартал 2020 року характеризується найменшим розривом між кількістю найнятих і звільнених штатних працівників серед аналізованих кварталів 2019–2020 років.

У 2021 році в Україні в цілому продовжилася негативна тенденція руху кадрів (див. табл. 33). За виключенням I кварталу, в якому кількість прийнятих на роботу штатних працівників перевищала кількість звільнених на 40,1 тис. осіб (530,0-489,9 тис. осіб), протягом II-IV кварталів спостерігався негативний рух кадрів – перевищення

**Рух кадрів у Черкаській області та сусідніх регіонах у 2021 році,
прийнято/звільнено тис. осіб**

Область	I квартал		II квартал		III квартал		IV квартал	
	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.
Україна	530,0	489,9	485,7	545,2	553,6	592,9	468,7	559,0
Вінницька	21,7	16,7	17,3	16,5	17,7	16,2	13,4	21,0
Київська	32,9	25,2	29,0	28,0	29,7	30,6	26,4	29,2
Кіровоградська	11,6	11,4	12,8	11,6	11,9	12,0	9,6	14,4
Полтавська	21,1	17,5	20,5	18,8	19,1	20,8	17,1	25,1
Черкаська	19,3	13,1	16,1	14,7	16,4	16,6	12,6	18,6

Джерело: дані Державної служби статистики України

кількості звільнених працівників над кількістю найнятих на роботу складо: у II кварталі – 59,2 тис. осіб (545,2-485,7 тис. осіб), у III кварталі – 39,2 тис. осіб (592,9-553,6 тис. осіб), у IV кварталі – 90,3 тис. осіб (559,0-468,7 тис. осіб).

Серед досліджуваних регіонів протягом 2021 року спостерігалася різна тенденція руху кадрів. Протягом I-II кварталу мав місце позитивний рух кадрів для аналізованих областей. Так, протягом III кварталу 2021 року позитивний рух спостерігався лише у Вінницькій області, у решті областей спостерігалася незначне перевищення кількості звільнених над кількістю найнятих на роботу (максимальне перевищення в кількості 1,7 тис. осіб мало місце в Полтавській області).

Протягом IV кварталу 2021 року аналізовані області демонстрували суттєве перевищення кількості звільнених штатних працівників над кількістю найнятих на роботу, що корелює із загальнодержавною динамікою. Так, сума зафіксованого перевищення складала: у Вінницькій області – 7,6 тис. осіб (21,0-13,4 тис. осіб), у Київській – 2,8 тис. (29,2-26,4 тис. осіб), у Кіровоградській – 4,8 тис. осіб (14,4-9,6 тис. осіб), у Полтавській – 8,0 тис. осіб (25,1-17,1 тис. осіб), у Черкаській – 6,0 тис. осіб (18,6-12,6 тис. осіб).

Узагальнення даних щодо руху кадрів у досліджуваних областях наведено у табл. 34.

Аналіз узагальнених даних дозволяє дійти висновку щодо наявності тенденції перевищення кількості звільнених з роботи над кіль-

Узагальнення даних щодо руху кадрів у Черкаській області і сусідніх регіонах у 2019–2021 роках, тис. осіб

Регіон	2019		2020		2021	
	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.	Прийн.	Звіл.
Україна	2100	2431	1831	2151	2038	2187
Вінницька	78	90	63	73	70	70
Київська	114	130	104	119	118	113
Кіровоградська	50	57	42	49	46	50
Полтавська	84	100	72	84	78	82
Черкаська	65	77	57	66	64	63

Джерело: дані Державної служби статистики України

кістю прийнятих на неї штатних працівників в Україні протягом 2019–2021 років. Так, у 2019 році перевищення склало 331 тис. осіб (2431-2100 тис. осіб), у 2020 році – 320 тис. осіб (2151-1831 тис. осіб), у 2021 році – 149 тис. осіб (2187-2038 тис. осіб).

Для досліджуваних регіонів в цілому характер руху кадрів корелює із загальнодержавною тенденцією. Протягом аналізованих років у Вінницькій області кількість звільнених перевищувала кількість прийнятих на роботу за виключенням 2021 року; у Київській і Черкаській областях у 2021 році зафіксована більша кількість прийнятих на роботу ніж звільнених з неї; у Кіровоградській і Полтавській області протягом 2019–2021 років зберігалася загальнодержавна тенденція.

5. Висновки

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновки:

1. Пандемія коронавірусу спричинила глибоку кризу соціально-економічного розвитку – т. зв. «коронакризу». Коронакриза негативно вплинула на Україну, порушивши відносно стабільне функціонування соціально-економічної системи нашої держави – спричинивши вірусну дисфункцію національної економіки. Наслідки вірусної дисфункції відобразилися на здатності вітчизняної економіки генерувати ВВП, що справило негативний вплив на зайнятість, рівень доходів населення, фінансові результати діяльності підприємств, стан державних фінансів.

2. Дисфункція соціально-економічного розвитку відобразилася також на регіональному рівні. Дослідження регіонального виміру впливу пандемії на економіку дозволяє порівняти показники розвитку областей України. В рамках даного дослідження проаналізовано кореляційний взаємозв'язок між ключовими показниками регіонального розвитку – ВРП на душу населення, чистий фінансовий результат діяльності підприємств, наявний дохід на одну особу, заробітна плата на одного штатного працівника.

3. Встановлено сильний кореляційний взаємозв'язок між зазначеними показниками у 2019 році: значення коефіцієнта кореляції коливаються від 0,8 до 0,98. Разом з тим, у 2020 році не виявлено сильний чи суттєвий взаємозв'язок між чистим фінансовим результатом діяльності підприємств та іншими досліджуваними показниками. У 2020 році сильна кореляція характерна для показників подушного ВРП, наявного доходу на одну особу та заробітної плати на одного штатного працівника – значення відповідних коефіцієнтів кореляції складає 0,97 і 0,83. Для 2021 року кореляція між даними показниками не досліджувалася у зв'язку з відсутністю відповідних даних.

4. Враховуючи те, що Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021–2027 роки містить порівняльний аналіз характеристик Черкаської області із сусідніми регіонами (Вінницька, Київська, Кіровоградська, Полтавська області), відповідні дані соціально-економічного розвитку зазначених областей склали інформаційну основу дослідження.

5. Фінансовий результат діяльності підприємств обрано як ключовий економічний показник регіонального розвитку. В Україні протягом 2019–2020 років відбулося скорочення значення фінансового результату діяльності підприємств в 9 разів. Варто зазначити, що саме для малих вітчизняних підприємств мав місце негативний фінансовий результат діяльності у 2020 році порівняно з 2019 роком, для середніх і великих підприємств відбулося скорочення рівня одержаного прибутку.

6. Для досліджуваних областей динаміка фінансового результату протягом 2019–2020 років була різною. В цілому, у 2020 році підприємства одержали прибуток меншого обсягу у порівнянні з 2019 роком. Можна вказати на подібність динаміки фінансового результату діяльності великих підприємств Черкаської і Вінницької областей: у 2020 році вони одержали збитки у порівнянні з 2019 роком. У Київській області малі

підприємства одержали збитки порівняно з одержаними прибутками у 2020 році. Підприємства Полтавської області, натомість, покращили фінансові результати своєї діяльності. Підприємства Кіровоградської області в цілому одержали менший обсяг прибутку, проте фінансовий результат великих підприємств області дещо покращився.

7. Наявні дані за 2021 рік дозволяють проаналізувати фінансовий результат діяльності підприємств за січень-вересень. Протягом аналізованого періоду підприємства України в цілому одержали чистий прибуток. Серед досліджуваних областей найбільший обсяг прибутку у грудні-вересні 2021 року одержали підприємства Київської та Полтавської областей, найменший – Кіровоградської області.

8. Протягом 2019–2021 років найвищий рівень подушного наявного доходу спостерігався у Київській та Полтавській областях, найнижчий – у Черкаській та Кіровоградській областях. Серед досліджуваних областей найвищий рівень заробітної плати спостерігався у сфері фінансів і страхової діяльності, найнижчий – у сферах будівництва, оптової і роздрібною торгівлі.

9. Аналіз динаміки неформальної зайнятості у досліджуваних регіонах вказує на загальну тенденцію до її скорочення протягом 2019–2021 років. Виключення становить зростання неформальної зайнятості протягом 2018-2019 років у Київській і Кіровоградській областях, протягом 2019–2020 років – у Вінницькій області, протягом 2020-2021 років – у Полтавській області.

10. Протягом 2019–2021 років зафіксовано поступове зростання фонду заробітної плати у гривневому і доларовому еквіваленті. Особливо суттєве зростання фонду заробітної плати в Україні відбулося у 2021 році – майже у 10 разів. Разом з тим, для досліджуваних регіонів дане зростання відбулося нерівномірно: найбільше зростання фонду оплати праці спостерігалось у Київській області (35 разів), найменше – у Кіровоградській (1,5 рази).

11. Аналіз руху кадрів протягом 2019–2021 років дозволяє дійти висновку про збереження тенденції щодо перевищення кількості звільнених штатних працівників над кількістю прийнятих на роботу. Необхідно зазначити, що дане перевищення досягло значного рівня протягом IV кварталу 2019 року (115,4 тис. осіб), а також протягом II кварталу 2020 року (177,2 тис. осіб). У 2021 році динаміка співвідношення кіль-

кості звільнених і найнятих на роботу була різною: протягом I кварталу спостерігалось перевищення кількості найнятих на роботу, протягом II-IV кварталів – перевищення кількості звільнених з неї.

12. Подальші перспективи досліджень пов'язані з поглибленим аналізом соціально-економічного розвитку регіонів протягом кінця 2019 – початку 2020 року. Офіційно пандемія коронавірусу оголошена на початку 2020 року, проте її неформальний, але фактичний вплив на економіку міг мати місце у кінці 2019 року.

13. Особливої уваги заслуговує аналіз кореляції між основними показниками соціально-економічного розвитку регіонів України – особливо кореляції з показником фінансовий результат діяльності підприємств. Виникає необхідність більш глибокого вивчення питання – чому у 2019 році цей показник корелює з подушним ВРП, а у 2020 році кореляція відсутня.

14. Заслуговує на увагу аналіз економічної політики держави у 2020–2021 роках: протягом цього періоду спостерігалась різна динаміка досліджених соціально-економічних показників. Необхідно також враховувати, що оголошений у 2022 році в Україні воєнний стан змістив акценти соціально-економічної політики держави – проте надзвичайний стан, пов'язаний з пандемією коронавірусу, діяв протягом 2022 року. Таким чином, пандемія коронавірусу залишається фактором, який суттєво впливає на соціально-економічне життя України.

Список літератури:

1. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021–2027 роки, затверджена рішенням Черкаської обласної ради № 38-9/VII від 11.09.2020 року. URL: <https://ck-oda.gov.ua/strategiya-rozvitku-cherkaskoyi-oblasti/> (дата звернення: 16.01.2023).

2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджена постановою КМУ від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#top> (дата звернення: 16.01.2023).

3. Постанова КМУ № 1423 від 23.12.2022 «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2020 р. № 338 і постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.01.2023).

4. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Регіони України, 2021». Частина I. Київ, 2022. 273 с.

6. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Регіони України, 2021». Частина II. Київ, 2022. 631 с.

References:

1. Cherkasy regional council (2020) Stratehiia rozvytku Cherkaskoi oblasti na period 2021–2027 roky [Development Strategy for Cherkasy region for 2021–2027]. Rishennia № 38-9/VII vid 11.09.2020 roku [Decision № 38-98/VII of September 11, 2020]. Available at: <https://ck-oda.gov.ua/strategiya-rozvitku-cherkaskoyi-oblasti/> (accessed on January 16, 2023). (in Ukrainian)

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020) Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky [State strategy for regional development for 2021–2027]. Postanova vid 05.08.2020 № 695 [Decree № 695 of August 05, 2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#top> (accessed on January 16, 2023). (in Ukrainian)

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022) Pro vnesennia zmin do rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 bereznia 2020 r. № 338 i postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 hrudnia 2020 r. № 1236 [On amending the KМУ's order № 338 of March 25, 2020 and the KМУ's decree № 1236 of December 9, 2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-2022-%D0%BF#Text> (accessed on January 16, 2023). (in Ukrainian)

4. Official web-site of State Statistical Service of Ukraine. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

5. State Statistical Service of Ukraine (2022) Statystychnyi zbirnyk "Rehiony Ukrainy, 2021". Chastyna I [Statistical publications "Regions of Ukraine". Part I]. Kyiv: SSSU, 273 p. (in Ukrainian)

6. State Statistical Service of Ukraine (2022). Statystychnyi zbirnyk "Rehiony Ukrainy, 2021". Chastyna II [Statistical publications "Regions of Ukraine". Part II]. Kyiv: SSSU, 631 p. (in Ukrainian)